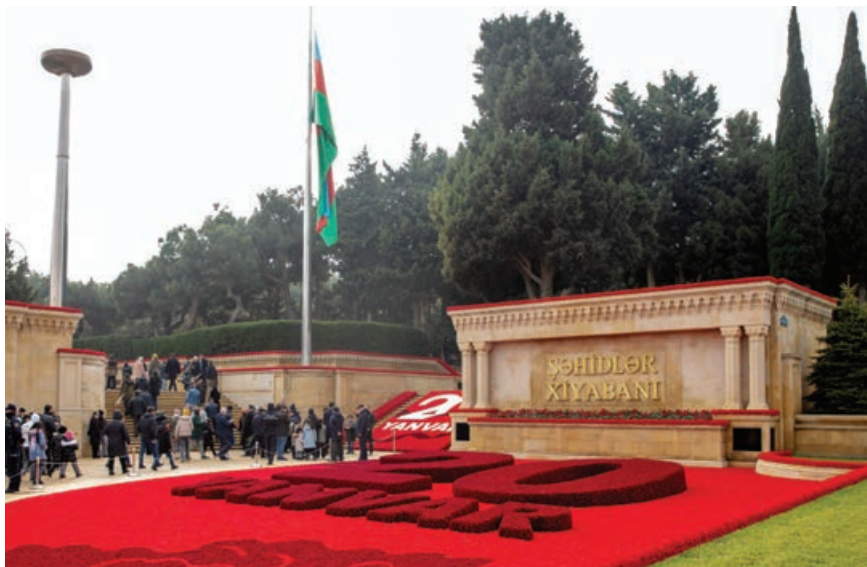

Əbədi yaşayanlar

Əllərində qərənfillər tutmuş insanlar səhərin alaqaranlığından Şəhidlər xiyabanına doğru axışırdılar. Üstündən 33 il keçməsinə baxmayaraq, üz-
lərdə kədər, gözlərdə yaş, baxışlarda qəzəb vardı. Sanki o qanlı hadisə
33 il əvvəl yox, dünən baş vermişdi. Üstündən illər keçdikcə tariximizin
qanlı-şanlı səhifəsi olan 20 Yanvarın tariximizdə tutduğu yeri daha ay-
dın dərk edirik.

İllərdir ermənilər qədim torpaqlarımızı ələ keçirmək üçün fürsət gözləyirdi-
lər. Mixail Qorbaçovun keçmiş SSRİ rəhbərliyinə gətirilməsi ilə ermənilərin
əlinə fürsət düşmüş oldu. Əvvəlcə 200 min nəfərdən çox soydaşımız öz qədim
torpaqlarından məcburi qaydada köçürüldü. Cəzasız qalan ermənilər daha da
fəallaşaraq Qarabağda separatçı hərəkata start verdilər. Torpaqlarımızda baş ve-
rən olaylar, rəsmi Moskvanın separatizmə dəstək verməsi, respublika rəhbərli-
yinin səriştəsizliyi, mütəliyi və milli mənafeyə zidd mövqeyi xalqımızın qəzə-
binə səbəb oldu. Mixail Qorbaçovun qatı ermənipərəst mövqeyi, respublika
rəhbərliyinin səriştəsizliyi ucbatından xalq məsələnin həllinin meydanlarda çö-
züləcəyini düşünüb kütləvi etirazlara başladı. Beləliklə, 1989-cu il noyabrın
17-dən Bakının baş meydanında fasiləsiz mitinqlər keçirmək qərarına gəldi.

Əbədi yaşayanlar

Əvvəli 1-ci səh.

İmperiya rəhbərliyi Azərbaycanı başlanan xalq hərəkatını yatırmaq, millətə gözdağı vermək üçün hərəkətə keçdi. Bakı küçələrində tanklar, əliləhləşən oğurlar görünməyə başladı. Lakin zamanın təkərini geri döndərmək mümkün deyildi. Xalq mübarizədə qətiyyətli idi. Meydandan çəkilmək niyyəti yox idi. Vəziyyəti belə görün mərkəzi hakimiyyət 1989-cu il dekabrın 4-dən 5-nə keçən gecə mitinqləri zor gücünə dağıtmaq əmri verdi. Bakının mərkəzi meydanına hərbi qüvvələr yeridildi, günahsız insanlar həbs edilərək zindanlara atıldı.

Respublikada yaranmış hakimiyyətsizlik sindromu, Ermənistan da bir nəfər də olsun azərbaycanlın olmadığı halda ermənilərin hələ də Bakıda yaşayıb heç nədən çekinmədən sərbəst fəaliyyət göstərmələri SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə məxsus agentura şəbəkəsinə təxribat törətmək, milli zəmində toqquşma yaratmaq üçün kifayət qədər münbit şərait yaratmışdı. Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan etmək üçün Mixail Qorbaçovun əlinə fürsət düşmüş oldu.

1990-cı ilin 19 yanvarı, gecə saat 24:00. Sovet ordusunun təcridatından paytaxtımıza daxil oldular. Küçələrdə şütü-yən tanklar və zirehli maşınlar "barrikadaları" dağıdıb keçir, əsgərlər amansızcasına dinc əhalini göz görə-görə qətlə yetirirdilər. İşıqsaçan güllələr adamların köksünə sancılıb sönürdü. Hara gəldi atılan güllələr özləri ilə birlikdə insanların həyatını söndürürdü...

Yanvarın 20-də səhər hava işıqlaşar-ışıqlaşmaz küçələrə axışan Bakı sakinləri "20 Yanvar" dairəsində və ona yaxın yerlərdə dəhşətli mənzərələrə qarşılaşdılar. Tankların özib keçdiyi avtobuslar, yük və minik avtomobilləri, qar üzərindəki qan izləri ağır faciədən xəbər verirdi. Şəhərin mərkəzi küçə və meydanları tanklarla, avtomatlı hərbiçilərlə mühasirəyə alınmışdı.

O gecə sovet ordusunun Bakıda törətdiyi qanlı qırğın

xalqımızın qəzəbinə səbəb oldu. İçindəki qorxunu öldürən xalq əliləhləşən qatillərin gözlərinin içindən keçərək yenə baş meydanı axıxdı. Dənizin sahilində insan axını yarandı. Şəhidlərin qanı ilə suvarılmış Bakı küçələri qorənfillərə qorq oldu. Qatillər həmin gecə Bakıda 147 soydaşımızı amansızlıqla qətlə yetirmişdilər.

O gecə SSRİ-nin Azərbaycanda öldüyü gün oldu. Bir milyondan çox insanın iştirakı ilə Azərbaycan azadlığı uğrunda canını fəda etmiş şəhidlərinin hər il hörmətlə, ehtiramla yad edilir. Hər il şəhidlərin ildönümünə bir neçə gün qalmış onların məzarları qorənfillərə qorq olur. Respublikanın müxtəlif yerlərindən insanlar ziyarət üçün Bakıya axışır, Şəhidlər xiyabanına unudulmazlarımızı ehtiramlarını bildirmək üçün tələsirlər.

Bu il də Şəhidlər xiyabanı qorənfilə bələnməmişdi. Dövlət xadimləri, ziyalılar, deputatlar, sənət adamları, sadə vətəndaşlar və Qarabağı düşmən işğaldan azad etmiş qazilər, müharibə iştirakçıları azadlığımız,

müstəqilliyimiz uğrunda ilk şəhid olanlarımızı ehtiramla yad etdilər. Ziyarətçilərdən Əməkdar incəsənət xadimi İftixar Piriyevlə söhbətəşirik. İftixar Piriyev deyir ki, hər il 20 Yanvar günü İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının kollektivi ilə şəhidlərimizin ziyarətinə gəlirik. Şanlı tariximizin qanlı səhifəsi hesab etdiyimiz 20 Yanvar faciəsi bizim milli birlik, bütövlük, mübarizlik, qəhrəmanlıq, zəfər donu geyinməyə yüksəldən qürur dolu qızıl səhifəmizdir. Biz bu tarixi hadisəni Azərbaycanın siyasi həyatında yeni mübarizə əzminin başlanğıc nöqtəsi hesab edirik. Həmin nöqtədən ilk addımı isə Heydər-Xalq, Xalq-Heydər birliyinin qədəmləri başladı, İlham-Xalq, Xalq-İlham bütövlüyü isə bu yolu nurlu gələcəyə apardı!

Filologiya elmləri doktoru Sevinc Əliyeva da söhbətiniyə qoşulur:

- 1990-cı ildən 20 Yanvar gününü müqəddəs məkana gəlməyi özümə borc bilirəm. Burada uyuyan o müqəddəs insanlar öz qanları ilə müstəqilliyimizə, xoşbəxt gələcəyimizə yol açarlardırlar. Onlar bizə, gəncliyə vətən sevgisinin, müstəqillik uğrunda mübarizədə canından belə keçməyin nümunəsini göstərdilər. Ölümləri ilə əbədiyaşarlıq qazandılar. Min illər keçəcək, şəhidlərimizin məzarı yenə belə ziyarətə qalacaq. Şəhidlikləri ilə ömürlərini vətənin

ömrünə calayıb ölməzlik qazandı bu müqəddəs məkanda uyuyanlar.

İndi bu müqəddəs ziyarətə gah bir də ona görə bizim üçün dəyərlidir ki, düşmən üzərində qələbənin müjdəsini bizə bu müqəddəs məkandan verdi Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev.

Hər bura gələndə şəhidlərimizə deyirəm ki, tökülən qanınız, verdiyiniz can əbəs olmadı. Arzularınız gerçəkləşdi. İndi Azərbaycan bayrağı yurdumuzun hər yerində dalğalanır.

Birinci Qarabağ müharibəsi veteranı Məhəmməd Əliyev deyir ki, mən şəhidlərimizin Anım gününü keçirmək üçün bu müqəddəs ziyarətə gəlməyə qorqmuşam. Nə qədər canım var, nə qədər ayağım yer tutur, hər il gələcəm. İki övladım var. Əvvəllər hər il övladlarımla gələdim. Oğlum Kərim Əliyev 44 günlük müharibədə şəhidlərimizin başladığı mübarizə yolunda canını vətənə bağışladı. Oğullarımız vətəni yaşatmaq üçün bu torpağa can verdilər. Bizim də borcumuzdur ki, onların ruhlarını yaşadaq, vətəni sevək, qoruyaq.

Ziyarətçilərdən Rafiq Həşimov Şəki şəhərindən gəldiyini dedi:

- 33 ildir 20 Yanvar səhərini Bakıda, Şəhidlər xiyabanında qarşılayıram. Nə qədər

başladığı separatçı hərəkatın tələblərini reallaşdırmaq, eyni zamanda SSRİ-nin müxtəlif yerlərində başlanan etiraz hərəkatlarına gözdağı vermək. Amma tamam əksi oldu. Bakıda başlanan kütləvi etiraz hərəkatı istiqlal uğrunda mübarizəyə çevrildi. Azərbaycanda istiqlal savaşının alovu bütün SSRİ-ni başına götürdü. Qorbaçovun bu səhv hərəkatının nəticəsi olaraq SSRİ süqut etdi. Bu gün müstəqilliyimizə görə

canını vermiş şəhidlərimizə borcluuyq. Gündüz saat 12-də Bakı buxtasının gəmiləri, Bakı küçələrində hərəkət edən avtomobillərin siqnal səsləri eşidildi. Yollarda olan insanlar hərəkatı dayandıraraq birdo-çiqəlik sayğı duruşu aldılar. Xiyabana insan axını isə gecə saatlarına qədər davam etdi...

Elşən QƏNİYEV,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"